

Virsraksts: Par pierādījumu novērtēšanu tiesā (Administratīvā procesa likuma 154.panta 1. daļa)

Tēze: Iestāde administratīvo aktu var pamatot ar faktiem, par kuriem informāciju sniegušas citas valsts pārvaldes iestādes.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta**

2005.gada 8.februāra

SPRIEDUMS

Lietā Nr.SKA-18

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators V.Jonikāns,
 senatore E.Vernuša,
 senatore G.Višņakova,

piedaloties pieteicēju *S.A.* un *I.I.* pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Jeļenai Sīpolai un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pilnvarotajai pārstāvei Martai Zvaunei, atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc *S.A.* un *I.I.* sūdzības par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 27.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] *S.A.* ir Latvijas Republikas pilsonis. 1997.gada 6.maijā *S.A.* un Krievijas Federācijas pilsonē *I.I.* (turpmāk -pieteicēji) Rīgas A.Ņevska Pareizticīgo Baznīcā noslēguši laulību.

[2] 2002.gada, beidzoties uzturēšanās atļaujas termiņam, pieteicēja *I.I.* griezusies Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (turpmāk - Pārvalde) un, pamatojoties uz likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 25.pantu, lūgusi izsniegt viņai pastāvīgo uzturēšanās atļauju.

[3] 2002.gada 2.maijā Pārvaldes priekšnieka vietniece vēstulē Nr. 24/UA-4-1664 paziņojusi, ka pieteicēja uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniegusi nepatiesas ziņas gan par savu dzīves vietu Latvijā, gan par legāliem iztikas līdzekļiem. Pamatojoties uz likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 35.panta 2. un 6. punktu noteikts, ka pastāvīgā uzturēšanās atļauja pieteicējai nav izsniedzama un, beidzoties izsniegtās uzturēšanās atļaujas termiņam, viņai jāatstāj Latvijas teritorija.

[4] Minēto atteikumu pieteicēji apstrīdējuši Pārvaldes priekšniekam, kurš 2002.gada 4.jūnijā ar vēstuli Nr. 24/7-A-29 paziņojis, ka dokumenti izskatīti atkārtoti un nav pamata uzturēšanās atļaujas izsniegšanai, tas ir, pēc būtības iepriekšējais lēmums atstāts negrozīts.

[5] Izskatot pieteicēju iesniegumu, Iekšlietu ministrijas valsts sekretārs 2002.gada 3.jūlijā vēstulē Nr. 1/33-136-345-1 informējis, ka, izskatot pieteicēju iesniegumu par Pārvaldes lēmumu neizsniegt *I.I.* pastāvīgās uzturēšanās atļauju, veikta lietas materiālu pārbaude un konstatēts, ka Pārvaldes priekšnieka lēmums ir pamatots un nav atceļams.

[6] 2002.gada 17.jūlijā pieteicēji iesnieguši sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, lūguši atzīt Pārvaldes rīcību par prettiesisku un uzlikt par pienākumu Pārvaldei izsniegt *I.I.* pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Pieteicēji norādījuši, ka nepatiesas ziņas Pārvaldē nav snieguši, norādītajā adresē ģimene ir sastopama, ģimenei ir vairāki dzīvokļi, kas ar likumu nav aizliegts. Nevienam nekad pret viņiem nav cēlis pretenzijas par nelegāliem iztikas līdzekļiem. Pieteicēju laulība nav šķirta, līdz ar to pieteicējai pienākas uzturēšanās atļauja pie laulātā.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2003.gada 12.februārī *S.A.* un *I.I.* sūdzību apmierināja un uzlika par pienākumu Pārvaldei novērst pieļauto pārkāpumu, izsniedzot *I.I.* pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijā.

[7] Skatot lietu pēc Pārvaldes apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 27.septembrī atzinusi Pārvaldes rīcību par prettiesisku. Apgabaltiesa uzdevusi Pārvaldei desmit dienu laikā no sprieduma stāšanās likumīgā spēkā izsniegt *I.I.* pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Apgabaltiesa konstatējusi, ka Latvijas Republikas pilsoņa S.A. un Krievijas Federācijas pilsones I.I. laulība reģistrēta Rīgā 1997.gada 6.maijā. Termiņuzturēšanās atļauja uz gadu pieteicējai izsniegta 1997.gada 4.jūnijā. Lēmums par termiņuzturēšanās atļauju uz četriem gadiem pieņemts 1998.gada 27.maijā. Pastāvot šādiem apstākļiem, kā atzinusi apgabaltiesa, ārzemniekam, kurš ir Latvijas Republikas pilsoņa laulātais, pamatojoties uz likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā” 17.panta pirmās daļas 3.punktu un 25. pantu, kas bija spēkā pieteicēju iesnieguma izskatīšanas laikā, bija tiesības saņemt uz trešā iesnieguma pamata pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijā. Šobrīd šādas tiesības garantē Imigrācijas likuma 24.panta pirmās daļas 2.punkts un 25.pants.

[7.2] Apgabaltiesa atzinusi, ka konkrētajā lietā netiek apstrīdēts pierādījums par S.A. ienākumiem 2002.gadā, proti, ka viņš strādā algotu darbu SIA „Strendžers” direktora amatā un viņa mēneša izpeļņa ir Ls 185. Apgabaltiesa norādījusi, ka jautājums par to, vai SIA „Strendžers”, kuras direktors ir S.A., 2000. un 2001. gadā veica obligātos likumā noteiktos maksājumus pilnā apmērā, ietilpst Valsts ieņēmumu dienesta kompetencē, un tiesai nav pamata apšaubīt darba devēja izsniegto izziņu. Tādējādi apgabaltiesa atzinusi par nepierādītu Pārvaldes apgalvojumu, ka S.A. nav pietiekoši daudz līdzekļu, lai varētu nodrošināt laulātai un viņas dēlam legālu iztikas nodrošinājumu Ministru kabineta noteiktās minimālās mēnešalgas apmērā.

[7.3] Apgabaltiesa konstatējusi, ka Pārvalde pati nav veikusi pārbaudi par faktu, ka pieteicēja dzīvo kopā ar bijušo laulāto nevis S.A., līdz ar to Pārvalde nav iesniegusi šo faktu apliecināšus pierādījumus. Tādējādi apgabaltiesa atzinusi par nepierādītu Pārvaldes apgalvojumu, ka pieteicēja pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniegusi nepatiesas ziņas par dzīves vietu Latvijā.

[7.4] Apgabaltiesa norādījusi, ka laulība starp pieteicējiem nav šķirta, un personas tiesības uz ģimenes dzīvi aizsargā Satversmes 110.pants un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pants, kas nosaka gadījumus, kuros valsts var ierobežot konkrētās tiesības. Apgabaltiesa norādījusi, ka Pārvalde nav pierādījusi nepieciešamību noteikt ierobežojumus pieteicējai saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju pie laulātā.

[8] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniegusi Pārvalde, lūdzot to atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Apgabaltiesa pati nav vērtējusi pierādījumus, bet tikai vērtējusi Rīgas

pilsētas Centra rajona tiesas sprieduma atbilstību procesuālo tiesību normām. Tādējādi apgabaltiesa nav izpildījusi pienākumu objektīvi noskaidrot lietas apstākļus un taisījusi spriedumu, kurā nav izvērtēti lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi. Līdz ar to apgabaltiesa pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 103., 154. panta pirmās daļas, 247.panta otrās daļas, 251.panta piektās daļas 1. un 3.punktu un 305.panta pirmās daļas pārkāpumus.

[8.2] Apgabaltiesa nepareizi interpretējusi likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” jēgu un nav ņēmusi vērā, ka ārzemnieka tiesības saņemt uzturēšanās atļauju nav absolūtas. Tiesa nav vērtējusi, ka minētā likuma 35.pantā noteikti pamati, kuriem pastāvot, uzturēšanās atļaujas izsniegšana atsakāma. Apgabaltiesa spriedumā nav vērtējusi, vai nepastāv kāds no šajā pantā minētajiem nosacījumiem. Tāpat tiesa nav vērtējusi, vai laulāto personu starpā pastāv patiesas laulāto attiecības.

[8.3] Apgabaltiesa nav vērtējusi tiesiskuma principa piemērošanu Pārvaldes izdotajā administratīvajā aktā, t.i., vai pastāvot attiecīgiem faktiskajiem apstākļiem Pārvalde rīkojusies tiesiski.

[8.4] Apgabaltiesa spriedumā nav vērtējusi, vai Pārvaldes lēmuma pamatā esošie fakti ir vai nav pierādīti, kā arī nav devusi pierādījumu un konstatēto lietas apstākļu juridisko vērtējumu. Turklāt tiesa nav skatījusi lietu pēc būtības pilnā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā, bet izskatījusi tikai atsevišķus apelācijas sūdzības argumentus.

[9] Tiesas sēdē Pārvaldes pilnvarotā pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem.

Pieteicēju pārstāve kasācijas sūdzību neatzina, paskaidrojot, ka apgabaltiesas spriedums ir likumīgs un pamatots.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar Administratīva procesa likuma 305.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa pierādījumus pārbauda un vērtē pēc šā likuma 18., 19. un 20 nodaļas noteikumiem, proti, ņemot vērā vispārīgos noteikumus par pierādījumiem, pierādījumu nodrošināšanu un pierādīšanas līdzekļiem. Minētā panta trešā daļa noteic, ka fakti, kurš konstatēts pirmās instances tiesā un netiek apstrīdēts, apelācijas instances tiesa var nepārbaudīt.

[11] Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesai pierādījumi lietā jāvērtē pēc savas iekšējās pārlicības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem [..]. Tāpat atbilstoši 154.panta trešajai daļai tiesai spriedumā jānorāda, kāpēc tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu - par nepierādītu. Tādējādi iepriekš minētās likuma normas uzliek tiesai pienākumu pašai pārbaudīt pierādījumus lietā. Taču, kā izriet no apgabaltiesas sprieduma, tiesa pati faktus lietā nav pārbaudījusi un pierādījumus nav vērtējusi, bet tikai izteikusi attieksmi pret pirmās instances tiesas izdarīto vērtējumu.

[12] Pārbaudījis apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu un kasācijas sūdzības argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa Pārvaldes apelācijas sūdzības argumentus un pierādījumus nav izvērtējusi atbilstoši iepriekš minētajām likuma prasībām.

[12.1] Terminuzturēšanās atļauju *I.I.* atteikts izsniegt, pamatojoties uz likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 35.panta 2. un 6.punktu, proti, ja persona nevar apgādāt sevi un personas, kuras ir tās apgādībā, kā arī, ja persona uzturēšanās atļaujas saņemšanai ir sniegusi apzināti nepatiesas ziņas. Pārvalde ir atzinusi, ka *I.I.* nepatiesi norādījusi uz kopdzīvi ar *S.A.*, par ko liecina Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes veiktās pārbaudes.

[12.2] Apgabaltiesa spriedumā ir noraidījusi Pārvaldes iesniegto argumentu, ka pieteicēja uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniegusi nepatiesas ziņas par dzīves vietu Latvijā. Tiesa norādījusi, ka Pārvalde nav iesniegusi apstiprinošus pierādījumus tam faktam, ka pieteicēja dzīvo kopā ar bijušo laulāto. Apgabaltiesa nav argumentējusi, kāpēc tā noraidījusi Pārvaldes iesniegtos Valsts robežsardzes pārbaudes materiālus.

[12.3] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa, skatot lietu, nav ņēmusi vērā Valsts pārvaldes iekārtas likuma 54.panta 1.punktu, proti, to, ka iestādes, kuras nav hierarhiskas attiecībās, sadarbojas, lai veiktu savas funkcijas un uzdevumus. Tāpat minētā likuma 55.panta 2.punkts noteic, ka iestāde [..], var ierosināt citai iestādei sniegt tās rīcībā esošo informāciju. Arī Administratīvā procesa likuma 53.panta pirmā daļa paredz, ka pēc tās iestādes pieprasījuma, kurai lieta ir piekritīga, cita institūcija neatkarīgi no tās padotības sniedz nepieciešamo informāciju, kas ir tās rīcībā. No minētajām tiesību normām izriet, ka likums paredz iestāžu sadarbību administratīvā procesa ietvaros. Laikā, kad tika izskatīts pieteicēju iesniegums, spēkā bija Administratīvo aktu procesa noteikumi, kuru 34.panta 2.daļa arī paredzēja, ka

jebkurai iestādei, neatkarīgi no tās padotības ir pienākums sniegt palīdzību pārvaldes procesā pēc tās iestādes lūguma, kurai ir piekritīga lieta, ja iestādei, kurai ir piekritīga lieta, lēmuma pieņemšanai nepieciešama informācija, kas ir citas iestādes rīcībā un kuru tā pati nevar iegūt. Tādējādi Valsts robežsardzes sniegtas ziņas ir pierādījums Administratīvā procesa likuma 167.panta izpratnē un tas ir vērtējams atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās un trešās daļas nosacījumiem. Nevērtējot minēto pierādījumu, apgabaltiesa ir pieļāvusi minētās likuma normas pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

[12.4] Apgabaltiesa spriedumā ir atzinusi, ka S.A. strādā algotu darbu SIA „Strendžers” un viņa mēneša izpeļņa ir Ls 185. Apgabaltiesa norādījusi, ka tai nav pamata apšaubīt darba devēja izsniegto izziņu. Administratīvo lietu departamenta ieskatā, izdarot šādus secinājumus, apgabaltiesa nav ņēmusi vērā to apstākli, ka saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 1.pantu fizisku personu gūtos ienākumus apliek ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, bet panta 1.punkts noteic, ka algas nodokli par darbinieka gūtajiem ienākumiem aprēķina un maksā darba devējs. Saskaņā ar minētā likuma 17.panta 6.daļu, darba devējs par darbiniekam taksācijas periodā izmaksātajām summām, kā arī par atskaitītajām summām aprēķināto un nomaksāto nodokli izdara attiecīgu ierakstu grāmatiņā. Gadam beidzoties, darba devējs [...] nosūta Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālajai iestādei pēc savas atrašanās vietas paziņojumu par darbinieka algas nodokli, kas samaksāts darba attiecību pastāvēšanas periodā. Lietā nepastāv strīds, ka Valsts ieņēmumu dienests ir sniedzis Pārvaldei ziņas par viņu rīcībā esošo informāciju, kas saistīta ar S.A. ienākumiem. Proti, ka viņš reģistrēts kā darba ņēmējs SIA „Strendžers” un saskaņā ar iesniegtajiem paziņojumiem par algas nodokli viņa vidējā mēneša izpeļņa laika periodā no 2000.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 29.decembrim bijusi Ls 25, laika periodā no 2001.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 31.decembrim - Ls 37,50. Tādējādi Valsts ieņēmumu dienesta informācija, uz kuru pamatojas Pārvalde, ir balstīta uz SIA „Strendžers” iesniegtajam ziņām. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tiesa, nepārbaudot apstākļus un iemeslus, kāpēc lietā ir atšķirīga informācija par S.A. ienākumiem, bez pietiekama pamata ir izdarījusi secinājumus par pieteicēja iztikas līdzekļiem.

[13] Tiesu praksē ir atzīts, ka ikviena valsts ir tiesīga veidot savām nacionālajām interesēm atbilstošu migrācijas politiku, kuras ietvaros tiek kontrolēta arī to personu, kuras nav piederīgas šai valstij, ieeļošana, uzturēšanās un izbraukšana un šo kontroli

īsteno ar vīzu vai uzturēšanās atļauju izsniegšanu (skatīt Augstākās tiesas Senāta 2004.gada spriedumu lietā Nr. SKA-129). Saskaņā ar likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 25.panta nosacījumiem ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuri noslēguši laulību ar Latvijas Republikas pilsoni, paredzēta labvēlīgāka uzturēšanās atļauju izsniegšanas kārtība nekā pārējām personām. Proti, šādam laulātajam uz pirmā iesnieguma pamata izsniedz termiņuzturēšanās atļauju uz gadu, uz otrā iesnieguma pamata izsniedz termiņuzturēšanās atļauju uz četriem gadiem, bet uz trešā iesnieguma pamata izsniedz pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

Līdz ar to tiesai ir būtiski noskaidrot un pārliecināties, vai šāda laulība nav slēgta vienīgi nolūkā saņemt uzturēšanās atļauju, t.i. vai laulība nav formāla. Eiropas Savienības Padome 1997.gada 4.decembrī ir pieņēmusi Rezolūciju par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (Nr. 97/C 382/01), saskaņā ar kuru formāla laulības reģistrācija vienīgi uzturēšanās atļaujas saņemšanai ārvalstniekam nav pieļaujama. Šāda atziņa izriet arī no tiesu prakses (skatīt Augstākās tiesas Senāta spriedumus 2004.gada lietās Nr. SKA-129, SKA-177). Pārvalde secinājumus par to, ka pieteicēji uzturēšanās atļaujas saņemšanai ir snieguši apzināti nepatiesas ziņas gan par legāliem iztikas līdzekļiem, gan par uzturēšanās vietu Latvijā, ir pamatojusi ar tās rīcībā esošo informāciju. Pastāvot šādiem apstākļiem, apgabaltiesai, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai un 150.panta ceturtajai daļai, bija pienākums pašai objektīvi noskaidrot lietas apstākļus un dot tiem juridisku vērtējumu, bet gadījumā, ja procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nebija pietiekoši, tie bija jāsavāc pēc savas iniciatīvas.

[14] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka iepriekš minētie pārkāpumi varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas un tādēļ spriedums nav atzīstams par pamatotu. Kasācijas sūdzībā minētie argumenti par tiesiskuma principa ievērošanu

Pārvaldes rīcība un izdota administratīva akta tiesiskumu ir vērtējami tikai pēc lietas faktisko apstākļu noskaidrošanas, kā tas noteikts Administratīvā procesa likuma 103.pantā.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346. pantu,
Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 27.septembra spriedumu atcelt
un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	V.Jonikāns
	senatore	E.Vernuša
	senatore	G.Višņakova